

Læreplan i historie, samisk plan, fellesfag i studieforberedende utdanningsprogram

Gjelder fra 01.08.2009

Gjelder til 31.07.2022

Utgått

Formål

Historiefaget skal bidra til økt forståelse av sammenhenger mellom fortid, nåtid og framtid og gi innsikt i menneskers tanker, liv og handlinger i ulike tidsepoker og kulturer. Historiebevissthet gir grunnlag for refleksjon over egne verdivalg.

Opplæringen i faget skal gi innsikt i mangfoldet av leveforhold og livsbetingelser for mennesker i fortiden. Historiefaget skal bidra til å øke forståelsen for at alle samfunn representerer verdier og holdninger som er resultater av historiske prosesser. Faget skal fremme toleranse, gjensidig respekt og forståelse for menneskerettighetene. Historiefaget skal gi innsikt i demokratiets betydning for vårt samfunn, og bidra til bevissthet omkring globale utfordringer. Faget skal stimulere til engasjement og aktiv deltakelse i samfunnslivet ved å utvikle evnen til kritisk, analytisk og kreativ tenkning.

Historiefaget har stor betydning for hvordan individet forstår og oppfatter seg selv og samfunnet, og for hvordan den enkelte skaper sin identitet og tilhørighet med andre. Opplæringen skal styrke elevens viten om og innsikt i sentrale begivenheter og utviklingslinjer i historien. Faget skal også bidra til forståelse for det samiske folks liv og virke i Sápmi/Sábme/Saepmie og de ulike prosesser som har påvirket samenes situasjon i dagens samfunn. Faget skal fremme evnen til å bearbeide og vurdere historisk materiale og annen informasjon. Historisk innsikt kan bidra til å forstå egen samtid bedre, og til å forstå at en selv er del av en historisk prosess og skaper historie.

Hovedområder

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål innenfor. Hovedområdene utfyller hverandre og må sees i sammenheng.

Historie har kompetansemål etter Vg2 og Vg3 i studieforberedende utdanningsprogram.

Årstrinn	Hovedområder	
Vg2	Historieforståelse og metoder	Samfunn og mennesker i tid
Vg3	Historieforståelse og metoder	Samfunn og mennesker i tid

Historieforståelse og metoder

Hovedområdet *historieforståelse og metoder* handler om hvordan mennesker tenker forskjellig om fortiden, og hvordan dette kommer til uttrykk i fortellinger og i historiske framstillinger. Hovedområdet handler om hvordan historisk kunnskap blir bygd opp, forstått og vurdert. Kildekritikk, analyse av historiske framstillinger og vurdering av historiske forklaringer vektlegges. Sentralt er også hvordan historikernes valg av emner og problemstillinger endres over tid og ut fra ståsted. Bruk av historie i dagens samfunn og hvordan media påvirker oppfatninger av fortid og nåtid inngår i hovedområdet.

Samfunn og mennesker i tid

Hovedområdet *samfunn og mennesker i tid* omfatter sentrale historiske fenomener og prosesser og trekker linjer mellom fortid, nåtid og framtid. Ulike perspektiver ved fortiden står i fokus: maktforhold og politikk, sosiale og økonomiske forhold, kultur og tankeliv. I hovedområdet vektlegges kontinuitet og endring i utviklingen av samfunn, og mennesket som aktør i historiske prosesser, både som individ og i gruppe.

Timetall

Timetallet er oppgitt i 60-minutters enheter.

STUDIEFORBEREDENDE UTDANNINGSPROGRAM

Vg2: 56 årstimer

Vg3: 113 årstimer

PÅBYGGING TIL GENERELL STUDIEKOMPETANSE

Vg3: 113 årstimer

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I historie forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å uttrykke seg muntlig og skriftlig i historie innebærer å presentere et faglig emne klart og konsist og å bruke relevante faglige begreper i egen argumentasjon og i begrunnelser. Det betyr å kunne reflektere over meningsinnhold i fortellinger, tekster, bilder og film, og å kunne gjøre rede for og sammenlikne synspunkter i kilder og i historisk litteratur.

Å kunne lese i historie er å utvikle ordtilfang og allmenne språkferdigheter gjennom lesing av historiske tekster. Det handler om å lese med kritisk blikk og reflektere over hvordan samfunnssyn påvirker en framstilling. Å lese og tolke historisk materiale av ulik art, av ulikt opphav og fra ulike historiske perioder er sentralt. Dette innebærer å lese og tolke forestillinger om naturen, bilder, film, historiske kart og annet grafisk materiale, gjenstander og skriftlige kilder.

Å kunne regne i historie innebærer å tolke og anvende tabeller og grafiske framstillinger i beskrivelser og analyser av sakskomplekser, og å bruke kvantitative historiske data i egne framstillinger.

Å kunne bruke digitale verktøy i historie betyr å utvikle en kildekritisk bevissthet knyttet til bruk av Internett i faglige sammenhenger. Det innebærer å kunne søke etter og vurdere informasjon fra ulike nettsteder og bruke den i egne framstillinger. Ved presentasjon og publisering av eget og felles arbeid vil digitale verktøy være et naturlig hjelpemiddel. Digitale ferdigheter innebærer også å bruke digitale kommunikasjons- og samarbeidsredskaper i samspill med andre.

Kompetansemål

Etter Vg2 studieforberedende utdanningsprogram

Historieforståelse og metoder

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- finne og vurdere historisk materiale som kilder og bruke det i historiske framstillinger
- presentere en historisk person og diskutere hvordan samtidige samfunnsrammer påvirket denne personens handlinger
- bruke digitale verktøy til å hente informasjon fra ulike medier og vurdere den kildekritisk i egne framstillinger
- identifisere ulike historiske forklaringer og diskutere hvordan slike forklaringer kan prege historiske framstillinger
- reflektere over at synet på urfolk har endret seg gjennom ulike epoker innen fagmiljøer og historieskrivning

- forklare hvorfor historikere og andre deler tidsløp inn i perioder og diskutere prinsipper for periodisering i norsk og samisk historie

Samfunn og mennesker i tid

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- forklare hvordan naturressurser og teknologisk utvikling har vært med på å forme tidlige samfunn
- sammenligne to eller flere antikke samfunn og diskutere antikkens betydning for moderne politikk, arkitektur eller annen kunst
- gjøre rede for et utvalg av sentrale økonomiske, sosiale, politiske og kulturelle utviklingstrekk i middelalderen
- presentere hvordan de nordiske statene og Russland trakk sine grenser i samiske områder og drøfte konsekvenser for den samiske befolkningen
- gjøre rede for samfunnsforhold og statsutvikling i Norge fra ca 700 til ca 1500 og diskutere mulig påvirkning fra andre kulturer, samfunn og stater
- gjøre rede for sentrale trekk ved samisk historie og diskutere forhold mellom samer og stater med samisk bosetting fram til omkring midten av 1800-tallet
- forklare drivkrefter bak den europeiske oversjøiske ekspansjonen og diskutere kultur møter, sett fra ulike perspektiver
- gjøre rede for næringsutvikling i Norge fra ca 1500 til ca 1800 og analysere virkningene for sosiale forhold i denne perioden
- gjøre rede for utviklingen og endringen av styringsformer i Europa fra slutten av middelalderen til siste del av 1700-tallet
- gjøre rede for årsaker til at folkegrupper emigrerer, og drøfte konsekvenser av deres møte med andre kulturer

Etter Vg3 studieforberedende utdanningsprogram

Historieforståelse og metoder

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- identifisere og vurdere historisk materiale av ulik art og opphav som kilder, og hvordan disse er blitt brukt til å forme historien
- bruke digitale verktøy til å planlegge, gjennomføre og presentere en problemorientert undersøkelse ut fra egne spørsmål til et historisk materiale
- presentere en historisk person og drøfte hvordan samtidige ideer og samfunnsforhold påvirket denne personens tenkemåter og handlinger
- tolke og bruke historisk tallmateriale i faglig arbeid
- utforske ulike korte historiske framstillinger av en og samme hendelse, og diskutere forfatternes valg av innfallsvinkel og spørsmålsstilling
- gi eksempler på kontroversielle historiske emner og drøfte motstridende årsaksforklaringer til en historisk hendelse
- undersøke hvordan egne forestillinger om fortiden er blitt formet og diskutere hvilke faktorer som gjør at mennesker kan ha forskjellige oppfatninger om fortiden
- drøfte hvordan historie er blitt brukt og brukes i politiske sammenhenger
- gi eksempler på og drøfte hvordan utstillinger, minnesmerker, minnedager eller markeringen av bestemte historiske hendelser har betydning for nåtiden

Samfunn og mennesker i tid

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- drøfte hvordan opplysningstidens ideer påvirket og ble påvirket av samfunnsomveltninger på 1700- og 1800-tallet
- gjøre rede for hovedtrekk ved den industrielle revolusjon og undersøke hvilken betydning den fikk for næringsutvikling og sosiale forhold i det norske og samiske samfunnet

- gjøre rede for demokratiutvikling i Norge fra 1800-tallet og fram til 1945 og analysere drivkreftene bak denne utviklingen
- presentere sentrale trekk ved kolonialismen og situasjonen i et ikke-europeisk område på 1800-tallet, sett fra ulike perspektiver
- drøfte hvordan nasjonalstater har skapt nasjonal og kulturell samhörighet, men også konflikter og undertrykkelse
- vurdere ulike ideologiers betydning for mennesker, politiske bevegelser og statsutvikling på 1900-tallet
- gjøre rede for bakgrunnen for de to verdenskrigene og drøfte virkninger for Norden og det internasjonale samfunn
- gjøre rede for noen økonomiske, sosiale, politiske og kulturelle utviklingstrekk i Norge etter 1945
- gjøre rede for den norske nasjonalstatens politikk overfor urfolk, nasjonale og etniske minoriteter på 1800- og 1900-tallet, og diskutere noen konsekvenser av denne politikken
- gjøre rede for bakgrunnen for utviklingen av samiske organisasjoner og institusjoner
- undersøke to eller flere internasjonale konflikter etter 1945, og vurdere konfliktene sett fra ulike perspektiver
- finne eksempler på hendelser som har formet et ikke-europeisk lands historie etter 1900, og reflektere over hvordan landet kunne ha utviklet seg hvis disse hendelsene ikke hadde funnet sted
- undersøke bakgrunnen for en pågående konflikt, og drøfte reaksjoner i det internasjonale samfunnet
- gi eksempler på hvordan forskjellige uttrykk innenfor musikk, arkitektur eller bildekunst i en tidsperiode kan ses i sammenheng med utviklingen på andre samfunnsområder
- gjøre rede for hvordan arbeidsliv og arbeidsdeling mellom kjønnene har endret seg i Norge fra 1800-tallet og fram til i dag
- gjøre rede for befolkningsutviklingen i et lokalsamfunn over en lengre periode og diskutere hvilke faktorer som har hatt betydning for innbyggernes livssituasjon

Etter Vg3 påbygging til generell studiekompetanse

Historieforståelse og metoder

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- forklare hvorfor historikere og andre deler tidsløp inn i perioder og diskutere prinsipper for periodisering i norsk og samisk historie
- finne og vurdere historisk materiale som kilder og bruke det i historiske framstillinger
- presentere en historisk person og diskutere hvordan samtidige samfunnsrammer påvirket denne personens handlinger
- bruke digitale verktøy til å innhente, tolke og bruke historisk materiale kildekritisk i faglig arbeid
- utforske ulike korte historiske framstillinger av en og samme hendelse, og diskutere forfatternes valg av innfallsvinkel og spørsmålsstilling
- undersøke hvordan egne forestillinger om fortiden er blitt formet og diskutere hvilke faktorer som gjør at mennesker kan ha forskjellige oppfatninger om fortiden
- drøfte hvordan historie er blitt brukt og brukes i politiske sammenhenger
- gi eksempler på og drøfte hvordan utstillinger, minnesmerker, minnedager eller markeringen av bestemte historiske hendelser har betydning for nåtiden
- reflektere over at synet på urfolk har endret seg gjennom ulike epoker innen fagmiljøer og historieskrivning

Samfunn og mennesker i tid

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- utforske et eller flere antikke samfunn og diskutere antikkens betydning for vår samtid
- gjøre rede for et utvalg av sentrale økonomiske, sosiale, politiske og kulturelle utviklingstrekk i middelalderen
- presentere hvordan de nordiske statene og Russland trakk sine grenser i samiske områder og drøfte konsekvenser for den samiske befolkningen

- gjøre rede for samfunnsforhold og statsutvikling i Norge fra ca 700 til ca 1500 og diskutere mulig påvirkning fra andre kulturer, samfunn og stater
- gjøre rede for sentrale trekk ved samisk historie og diskutere forhold mellom samer og stater med samisk bosetting fram til omkring midten av 1800-tallet
- gjøre rede for næringsutvikling i Norge fra ca 1500 til ca 1800 og analysere virkningene for sosiale forhold i denne perioden
- drøfte hvordan opplysningstidens ideer påvirket og ble påvirket av samfunnsomveltninger på 1700- og 1800-tallet
- gjøre rede for hovedtrekk ved den industrielle revolusjon og undersøke hvilken betydning den fikk for næringsutvikling og sosiale forhold i det norske og samiske samfunnet
- gjøre rede for demokratiutvikling i Norge fra 1800-tallet og fram til 1945 og analysere drivkreftene bak denne utviklingen
- presentere sentrale trekk ved kolonialismen og situasjonen i et ikke-europeisk område på 1800-tallet, sett fra ulike perspektiver
- drøfte hvordan nasjonalstater har skapt nasjonal og kulturell samhörighet, men også konflikter og undertrykkelse
- vurdere ulike ideologiers betydning for mennesker, politiske bevegelser og statsutvikling på 1900-tallet
- gjøre rede for bakgrunnen for de to verdenskrigene og drøfte virkninger for Norden og det internasjonale samfunn
- gjøre rede for noen økonomiske, sosiale, politiske og kulturelle utviklingstrekk i Norge etter 1945
- gjøre rede for den norske nasjonalstatens politikk overfor urfolk, nasjonale og etniske minoriteter på 1800- og 1900-tallet, og diskutere noen konsekvenser av denne politikken
- gjøre rede for bakgrunnen for utviklingen av samiske organisasjoner og institusjoner
- undersøke en eller flere internasjonale konflikter etter 1945, og vurdere konfliktene, sett fra ulike perspektiver

Vurdering

Bestemmelser for sluttvurdering:

Standpunktvurdering

Årstrinn	Ordning
Vg3 studieforberedende utdanningsprogram	Elevene skal ha en standpunkt karakter.
Vg3 påbygging til generell studiekompetanse*	

Der faget går over flere år, skal det bare gis standpunkt vurdering på det øverste nivået som eleven har i faget.

Eksamen for elever

Årstrinn	Ordning
Vg3 studieforberedende utdanningsprogram	Elevene kan trekkes ut til en muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Eksamen omfatter hele faget.
Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	

Eksamen for privatister

Årstrinn	Ordning
Vg3 studieforberedende utdanningsprogram	Privatistene skal opp til en muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Eksamen omfatter hele faget.
Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	

studiekompetanse	
------------------	--

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskriften til opplæringsloven.

Utgått